

De kwaliteit van de extra ondersteuning in het (voortgezet) speciaal onderwijs

hoofdpunten uit rapport van april 2024

Leerlingniveau

Flinke verbetering bij extra ondersteuning is nodig op het gebied van:

plannen

- ◇ niet altijd een handelingsdeel voor leerlingen met extra ondersteuning opgesteld
- ◇ handelingsdelen voor leerlingen met extra ondersteuning voldoen regelmatig niet aan de wettelijke eisen
- ◇ in ontwikkelingsperspectieven (opp's) met een afwijking in de onderwijstijd ontbreekt vaak hoe leerlingen toewerken naar ingroeien in het onderwijs
- ◇ doelen zijn wisselend in kwaliteit en vaak niet concreet en ambitieus genoeg

uitvoeren

- ◇ het pedagogisch klimaat is positief, wel kan de ondersteuning doelgerichter
- ◇ bijna de helft van leerlingen met extra ondersteuning ontwikkelt zich niet of beperkt op de gestelde doel
- ◇ leerlingen en ouders zijn over het algemeen tevreden met de geboden extra hulp
- ◇ de betrokkenheid van leerlingen bij hun plan voor extra hulp bestaat met name uit het bespreken van de hulp, maar van inspraak is slechts in beperkte mate sprake
- ◇ deskundige uitvoerders geven betere ondersteuning
- ◇ de kwaliteit van de uitvoering hangt samen met verschillende kwaliteitsaspecten van de plannen (de kwaliteit en het behalen van de doelen en leerlingtevredenheid)

evalueren

- ◇ scholen evalueren de extra ondersteuning vaak niet of slechts beperkt
- ◇ hierdoor blijft onduidelijk wat het effect van de extra ondersteuning is

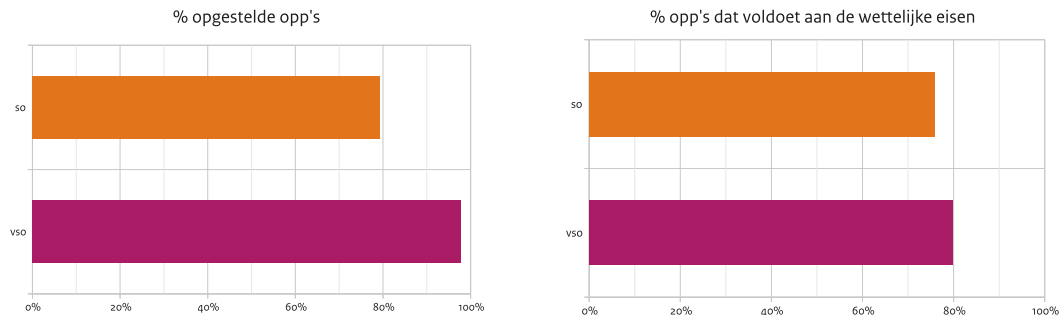
Aanbevelingen

Versterk de kwaliteit van de extra ondersteuning:

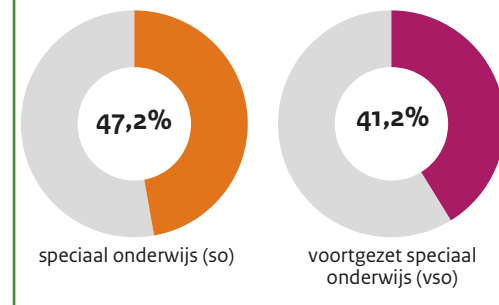
- ◇ maak functionele plannen die sturend zijn voor planning, uitvoering en evaluaties van de extra ondersteuning en die voldoen aan de wettelijke eisen
- ◇ deel aanwezige expertise met de reguliere schoolsoorten, omdat daar de kwaliteit van de plannen lager is
- ◇ betrek leerlingen en ouders bij het vormgeven, uitvoeren en evalueren van de extra ondersteuning

In het (voortgezet) speciaal onderwijs hebben we gekeken naar leerlingen waarvoor het handelingsdeel van de opp's specifieke aanvullende interventies bevat. In deze sector hebben we de bredere kwaliteitszorgcyclus op schoolniveau niet onderzocht.

Scholen stellen niet altijd een opp met handelingsdeel op voor leerlingen met extra ondersteuning

% leerlingen met extra ondersteuning

Elementen van extra ondersteuning voor leerlingen zijn op veel scholen po, vo en (v)so nog voor verbetering vatbaar.

De kwaliteit van de extra ondersteuning aan leerlingen verbetert als...

- er concrete, meetbare en ambitieuze doelen zijn
- het pedagogisch-didactisch handelen van de uitvoerder sterk is
- doelen en de bijbehorende aanpak worden geëvalueerd en bijgesteld

Voorwaarden voor een goede borging van de kwaliteit van extra ondersteuning zijn...

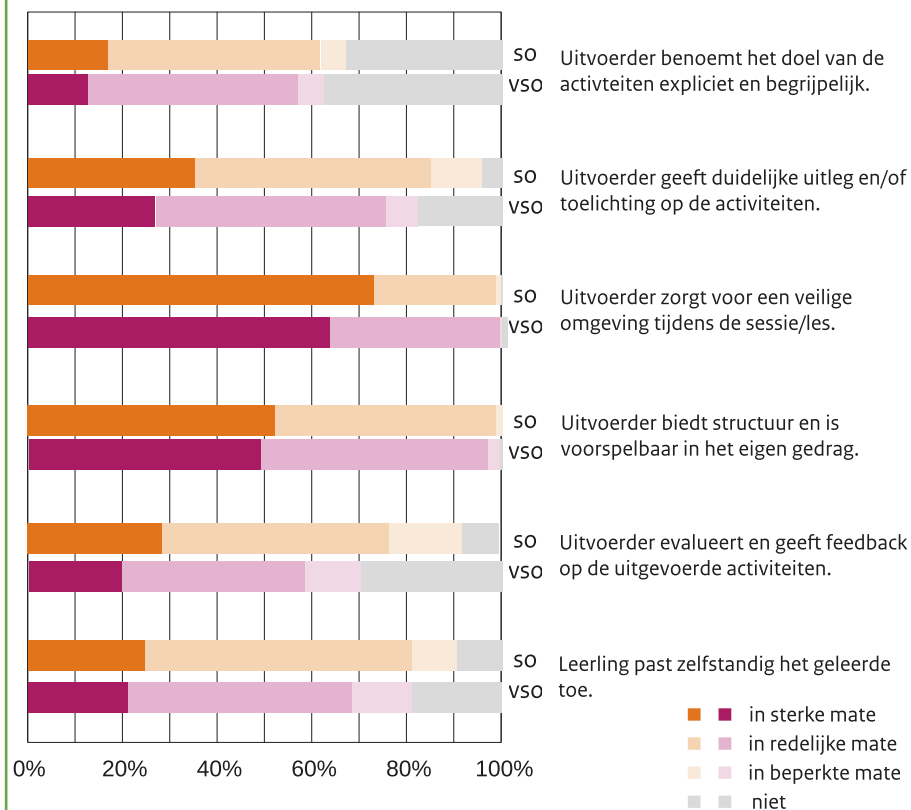
- een helder onderscheid tussen basis- en extra ondersteuning
- inbedding van extra ondersteuning in de kwaliteitszorgcyclus
- verantwoording over effecten van extra ondersteuning

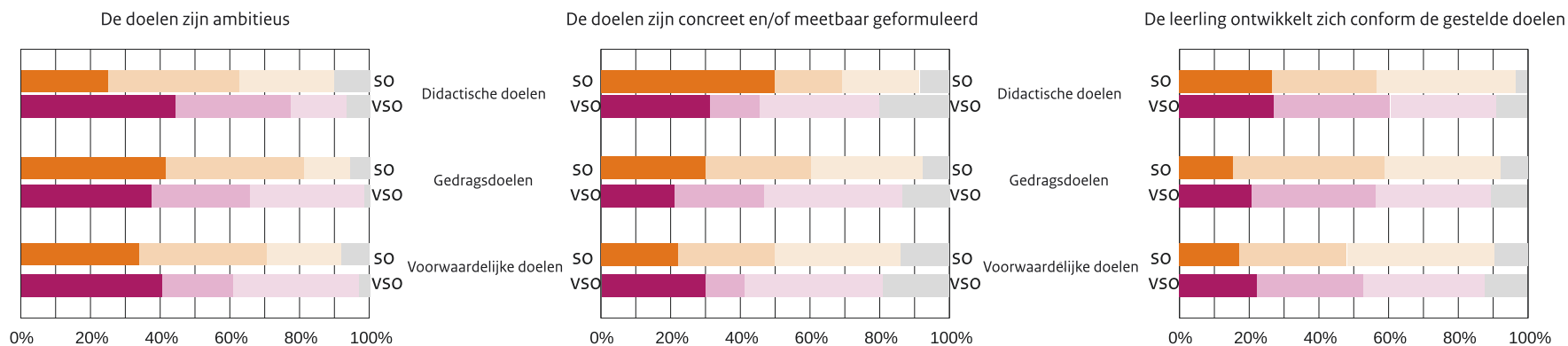
Bron: Staat van het Onderwijs 2024

Bij de uitvoering van de extra ondersteuning is het pedagogisch klimaat positief, wel kan de ondersteuning doelgerichter.

De kwaliteit van de uitvoering

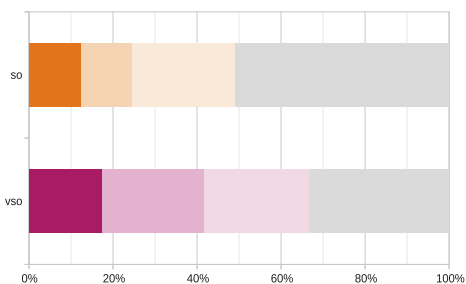

De gestelde doelen voor de extra ondersteuning zijn kwalitatief wisselend en vaak niet concreet en ambitieus genoeg.

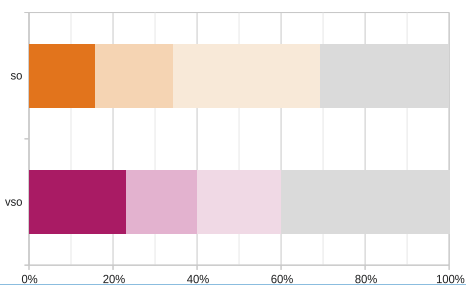

De extra ondersteuning wordt vaak niet of slechts beperkt geëvalueerd, waardoor onduidelijk blijft wat het effect is.

Er wordt op objectieve wijze geëvalueerd of de doelen van de leerling behaald zijn na een planperiode, zo blijkt uit het dossier

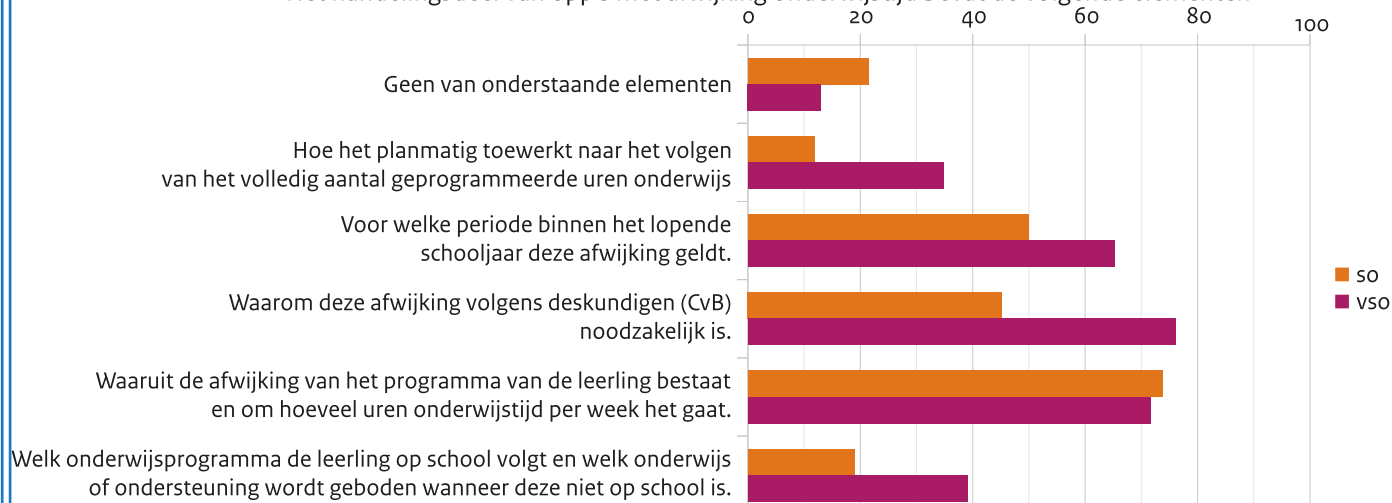
Er wordt geëvalueerd hoe de extra ondersteuning is verlopen na een planperiode (procesevaluatie), zo blijkt uit het dossier

- in sterke mate
- in redelijke mate
- in beperkte mate
- niet

In opp's met een afwijking in de onderwijstijd geven scholen vaak niet aan hoe leerlingen toewerken naar ingroeien in onderwijs.

Het handelingsdeel van opp's met afwijking onderwijstijd bevat de volgende elementen

'Waar kijkt de inspectie naar als het gaat om extra ondersteuning?'

Scholen moeten voor een **ononderbroken ontwikkeling** zorgen voor alle leerlingen, dus ook voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften.

Binnen het onderwijsproces moet het **onderwijs en de ondersteuning afgestemd worden op de ondersteuningsbehoefte** van de leerling. De nadruk ligt hierbij op de standaarden *OP0 Basisvaardigheden*, *OP2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding*, *OP3 Pedagogisch-didactisch handelen* en *OP4 Onderwijstijd*.

Scholen moeten ook voor een **goedwerkende kwaliteitszorgcyclus** zorgen, waarin extra **ondersteuning** een plek heeft. Dit komt terug in het kwaliteitsgebied *Sturen, Kwaliteitszorg en Ambities met de standaarden SKA1 Visie, ambities en doelen*, *SKA2 Uitvoering en kwaliteitscultuur* en *SKA3 Evaluatie, verantwoording en dialoog*.

Op leerlingniveau kijkt de inspectie naar de wettelijke eisen rondom de ontwikkelingsperspectieven (opp) en de extra ondersteuning.

Alle leerlingen in het regulier onderwijs die extra ondersteuning ontvangen moeten een opp hebben. De opp's voor leerlingen in het regulier basisonderwijs moeten **geregistreerd** worden in het daarvoor bestemde systeem, het **Register Onderwijsdeelnemers (ROD)**. Zo ontstaat er op landelijk niveau een beeld van het aantal leerlingen met extra ondersteuning in het regulier onderwijs.

Opp's moeten het volgende bevatten:

- een beschrijving van de te bieden **ondersteuning en begeleiding** en - indien aan de orde - de **afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma**,
- de **verwachte uitstroombestemming** van de leerling (verplicht voor alle leerlingen met extra ondersteuning, ook de jonge leerlingen),
- de **onderbouwing van de verwachte uitstroombestemming** van de leerling (met in elk geval een weergave van de hierbij belemmerende en bevorderende factoren).

Het ontwikkelingsperspectief wordt vastgesteld nadat hierover een **op overeenstemming gericht overleg** is gevoerd met de ouders. Voor het (v)so gaat het hier om een handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief die specifieke aanvullende interventies bevat.

Op schoolniveau moet **elke school een schoolondersteuningsprofiel (sop)** hebben. Het sop is een beschrijving van de voorzieningen die op de school zijn getroffen voor leerlingen die extra ondersteuning behoeven. De invulling hangt af van de expertise van de school en de afspraken die binnen het samenwerkingsverband zijn gemaakt.

Het sop moet betrokken worden bij het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en het schoolplan van de school. Het sop, de relatie tussen het sop en de bredere kwaliteitszorg en de borging binnen de kwaliteitscyclus worden meegenomen in de beoordeling van de SKA-standaarden.

De opzet van het onderzoek

De inspectie onderzocht de aard, omvang en kwaliteit van de extra ondersteuning in het basis-, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs.

Onderdelen onderzoek:

- een vragenlijst voor scholen
- schoolbezoeken
- gesprekken met de verantwoordelijken op school
- analyse van ontwikkelingsperspectieven en leerlingendossiers
- observatie van de extra ondersteuning
- gesprekken met leerlingen
- vragenlijst voor ouders en leerlingen

Onderzocht in het (voortgezet) speciaal onderwijs

40 so-scholen	40 vso-scholen
132 dossiers	119 dossiers
90 observaties	77 observaties
31 leerlingen	47 leerlingen
108 ouders	197 ouders

Definitie van extra ondersteuning in dit onderzoek

Het gaat om leerlingen:

- die onvoldoende hebben aan de basisondersteuning die de school kan bieden, en
- waarvan de school heeft vastgesteld dat zij extra ondersteuning behoeven, en
- die over een langere periode planmatig extra ondersteuning krijgen, mogelijk in de vorm van een arrangement, waaraan doelen zijn gekoppeld, en
- waarbij middelen voor passend onderwijs worden ingezet.

In het gespecialiseerd onderwijs gaat het om leerlingen waarvoor het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief specifieke aanvullende interventies bevat.

Deze folder bevat de hoofdpunten uit het rapport *De kwaliteit van de extra ondersteuning in het funderend onderwijs* van april 2024. Het rapport is te downloaden op www.onderwijsinspectie.nl.

We hebben ook folders gemaakt over de situatie in het primair en in het voortgezet speciaal onderwijs. Ook deze zijn te downloaden op de website van de inspectie.

Inspectie van het Onderwijs

Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs
april 2024